GS0 S6 02 (M)
Exam Code : SOM 6B

সামাজিক আন্দোলন

ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

সমাজতত্ত্ব

খণ্ড - ২

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

অধ্যাপক জ্যোতি প্রসাদ শইকীয়া, ডিব্রুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

ড° নির্মালি গোস্বামী,তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয়

সমন্বয়ৰক্ষী

ডোলা বৰকটকী, সহকাৰী অধ্যাপিকা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

মূর্চ্ছনা কৌশিক, শৈক্ষিক পৰামর্শদাতা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়	প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য	ভাষান্তৰকাৰী
৮,৯,১০,১১,১২,১৩,১৪	ড° পিয়াশী দত্ত, এমিটি বিশ্ববিদ্যালয়	(৮,১০) অর্ণৱ শর্মা, (৯) সীমান্ত বর্মন, (১১) ভাস্বতী গোস্বামী (১২) উৎপল ভট্টাচার্য্য, (১৩) অজিতাভ হাজৰিকা, (১৪) প্রিয়াংকু হাজৰিকা
১৫	সুকন্যা কাকতি টি আই এচ এচ, গুৱাহাটী	অজিতাভ হাজৰিকা

সম্পাদনা গোটঃ

বিষয়বস্তু (ইংৰাজী সংস্কাৰণ) ঃ পমিদি হাগ্‌জেৰ, সহঃ অধ্যাপিকা, সমাজতত্ত্ব বিভাগ, তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয়

ভাষা (ইংৰাজী সংস্কাৰণ) ঃ এলিজাবেথ এল. থিয়েক, সহঃ অধ্যাপিকা, ইংৰাজী বিভাগ, কামপুৰ মহাবিদ্যালয়

ভাষা (অসমীয়া সংস্কাৰণ) ঃ মিনি দেৰী, সহযোগী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ, কামপুৰ মহাবিদ্যালয়

ড০ নিভাৰাণী ফুকন, সহঃ অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ মূর্চ্ছনা কৌশিক, শৈক্ষিক পৰামর্শদাতা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রথম প্রকাশ ঃ জানুৱাৰী, ২০২০

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State Open University is made available under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-Share Alike 4.0 License (international): http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মুখ্য কার্যালয় ঃ পাটগাঁও, ৰাণী গেট, গুৱাহাটী - ৭৮১ ০১৭
উপ-মুখ্য কার্যালয় ঃ হাউচফেড কমপ্লেক্স, দিচপুৰ, গুৱাহাটী - ৭৮১ ০০৬; Web : www.kkhsou.in

এই শিক্ষণ সামগ্রী প্রস্তুতিৰ বাবে আর্থিক অনুদান আগবঢ়োৱা
দূৰ শিক্ষা সংস্থা, বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ ওচৰত বিশ্ববিদ্যালয় কৃতজ্ঞ।

বিষয়সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ৮ ঃ **সংস্কাৰ আন্দোলন** ৮৫-৯৪

ভাৰতত সংস্কাৰ আন্দোলনৰ উদ্ভৱ, ব্ৰাহ্ম সমাজ, আৰ্য সমাজ, প্ৰাৰ্থনা সমাজ আৰু অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ সংস্কাৰ আন্দোলন ঃ নেতৃত্ব আৰু বিভিন্ন দিশ, ভাৰতত সংস্কাৰ আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ

অধ্যায় ৯ ঃ **জনজাতীয় আন্দোলন** ৯৫-১০৫

ভাৰতত হোৱা জনজাতীয় আন্দোলনৰ বিৱৰণ, ভাৰতৰ বিখ্যাত জনজাতীয় আন্দোলনসমূহ ঃ উদ্ভৱ, বিষয়সমূহ নেতৃত্ব আৰু ফলাফলসমূহ

অধ্যায় ১০ ঃ **দলিত আন্দোলন** ১০৬-১১৪

'দলিত' অভিধাটোৰ ব্যাখ্যা, দলিত আন্দোলন ঃ উদ্ভৱ, কাৰণ আৰু উদ্দেশ্য, দলিত আন্দোলনৰ লগত জড়িত বিভিন্ন দিশ, নেতৃত্ব আৰু ইয়াৰ ফলাফল

অধ্যায় ১১ ঃ নাৰী আন্দোলন ১১৫-১২৪

ভাৰতত নাৰী আন্দোলনৰ অভ্যুত্থান আৰু বিকাশ, ভাৰতত নাৰী আন্দোলনৰ অভ্যুত্থানৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়সমূহ আৰু ইয়ালৈ অৱদান আগবঢ়োৱা বিভিন্ন ব্যক্তি আৰু সংস্থানসমূহ, নাৰী আন্দোলন আৰু আইনৰ ভূমিকা, নাৰীৰ হকে গ্ৰহণ কৰা সাম্প্ৰতিক কালৰ কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ

অধ্যায় ১২ ঃ **মানৱ অধিকাৰ** ১২৫-১৩২

মানৱ অধিকাৰ ঃ এই ধাৰণাৰ আনুষ্ঠানিক সূত্ৰপাত, স্বাধীন ভাৰতত মানৱ অধিকাৰ আন্দোলন, ভাৰতবৰ্ষত ভিন্ন সময়ত উদ্ভৱ হোৱা মানৱ অধিকাৰ জনিত বিষয়সমূহ

অধ্যায় ১৩ ঃ **পৰিৱেশ আন্দোলন** ১৩৩-১৪২

পৰিৱেশ আন্দোলনৰ উত্থান, ভাৰতবৰ্ষৰ পৰিৱেশ আন্দোলনসমূহৰ এটি আভাস, ভাৰতবৰ্ষৰ উল্লেখনীয় পৰিৱেশ আন্দোলনসমূহ

অধ্যায় ১৪ ঃ **ছাত্ৰ আন্দোলন** ১৪৩-১৫২

ছাত্ৰ আন্দোলন ঃ আৰম্ভণি, ভাৰতৰ স্বাধীনতা ঃ ছাত্ৰ আন্দোলনৰ অনুপ্ৰেৰণা, প্ৰাক স্বাধীনতাৰ সময়ৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে ভাৰতত সংঘটিত হোৱা ছাত্ৰ আন্দোলনৰ ঘটনা পৰিঘটনা নেতৃত্ব আৰু ফলাফল সম্পৰ্কীয় এক খটিয়ান

অধ্যায় ১৫ ঃ **উত্তৰ-পূব ভাৰতত পৰিচয় ৰক্ষাৰ আন্দোলন** ১৫৩-১৬১

পৰিচয় ৰক্ষাৰ আন্দোলনৰ উত্থান, পৰিচয় ৰক্ষাৰ আন্দোলনৰ মূল বিষয়সমূহ, পৰিচয় ৰক্ষাৰ আন্দোলনৰ পৰিণামসমূহ

প্ৰসঙ্গ পুথি ১৬২-১৬৪

খণ্ড পৰিচয়

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিকমুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ সমাজতত্ত্ব বিষয়ৰ ষষ্ঠযাণ্মাসিকৰ 'সামাজিক আন্দোলন' শীৰ্ষ পাঠ্যবিষয়ৰ এইটো হ'ল দ্বিতীয় খণ্ড। এই খণ্ডটোত মুঠ ৮ টা অধ্যায় ৰখা হৈছে।

অষ্টম অধ্যায়নৰ শিৰোনাম হ'ল 'সংস্কাৰ আন্দোলন'। ইয়াত ভাৰতত চলা প্রধান সংস্কাৰ আন্দোলনবোৰৰ উত্থানৰ কাৰণ, নেতৃত্ব আৰু পৰিণাম সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে।

নৱম অধ্যায় 'জনজাতীয় আন্দোলন'ত ভাৰতত চলা জনজাতি আন্দোলনবোৰৰ সামাজিক আভাস দিয়া হৈছে। ইয়াত আন্দোলনবোৰৰ উত্থানৰ ইতিহাস, কাৰণ, সমস্যা, নেতৃত্ব আৰু পৰিণাম আলোচনা কৰা হৈছে।

দশম অধ্যায়ৰ শিৰোনাম হ'ল 'দলিত আন্দোলন'। ইয়াত ভাৰতৰ দলিত আন্দোলন সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে। আলোচনাত ইয়াৰউত্থান,কাৰণ, নেতৃত্ব আৰু পৰিণাম ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

একাদশ অধ্যায় 'নাৰী আন্দোলন'ত নাৰীআন্দোলনৰ উত্থান, সমস্যা, বিধি-বিধান ৰু সাম্প্রতিক ধাৰাবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।

'মানৱ অধিকাৰ' শীৰ্ষক দ্বাদশ অধ্যায়ত সামাজিক আন্দোলনৰ দৃষ্টিভংগীৰে মানৱ অধিকাৰৰ ধাৰণাটো আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াত মানৱ অধিকাৰৰ ধাৰণাটোৰ উন্মেষ, ইয়াৰ সৈতে জড়িত সমস্যা, সাফল্য আৰু সাম্প্রতিক ধাৰাবোৰ আলোচনা কৰা হৈছে।

ত্রয়োদশ অধ্যায় 'পৰিৱেশ আন্দোলন'ত ভাৰতত চলা পৰিৱেশ আন্দোলনবোৰৰ বিশেষ উল্লেখেৰে পৰিৱেশ আন্দোলনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। আলোচনাত এনে আন্দোলন আৰম্ভ হোৱাৰ কাৰণ আৰু ইয়াৰ সৈতে জড়িত প্রধান সমস্যাবোৰক সামৰি লোৱা হৈছে।

'ছাত্র আন্দোলন' শীৰ্ষক চতুর্দশ অধ্যায়ত ভাৰতৰ প্রধান ছাত্র আন্দোলনবোৰ সূত্রপাত হোৱাৰ কাৰণ, সমস্যা, নেতৃত্ব আৰু সাম্প্রতিক ধাৰাবোৰ আলোচনা কৰা হৈছে।

পঞ্চদশ অধ্যায়ৰ শিৰোনাম হ'ল 'উত্তৰপূৱ ভাৰতত পৰিচয় ৰক্ষাৰ আন্দোলন'। ইয়াত উত্তৰ-পূৱ ভাৰতত পৰিচয় আন্দোলনৰ সূত্রপাত, সমস্যা আৰু পৰিণাম সম্পর্কে বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে।

পাঠবোৰ অধিক আকর্ষণীয় আৰু তথ্যজ্ঞাপক কৰি তুলিবলৈ অধ্যায়বোৰত 'অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ' নামৰ শিতান এটা ৰখা হৈছে। এই শিতানটোৰ জৰিয়তে অধ্যায়টিত সন্নিৱিষ্ট বিষয়বস্তুবোৰৰ কিছুমান অতিৰিক্ত তথ্য আগবঢ়োৱাৰ প্রয়াস কৰা হৈছে। বিষয়বস্তু অধ্যয়নৰ অগ্রগতি অহৰহভাৱে পৰীক্ষা কৰি থকাত শিক্ষার্থীসকলক সহায় কৰিবলৈ অধ্যায়বোৰৰ বিভিন্ন শিতানৰ অন্তত 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ' শিৰোনামৰ অধীনত কিছুমান প্রশ্ন সোধা হৈছে। 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ'ত থকা প্রশ্নবোৰৰ উত্তৰ প্রতিটো অধ্যায়ৰ সামৰণিত পঢ়িবলৈ পাব। প্রতিটো অধ্যায়ৰ সামৰণিত শিক্ষার্থীয়ে পৰীক্ষাত আশা কৰা শৈলীত ৰচনাধর্মী আৰু চমু প্রশ্নৰ শিতানত কিছুমান আৰ্হি প্রশ্ন সংলগ্ন কৰা হৈছে।